

Yoğun Bakım Hemşirelerinin Enteral Beslenme Uygulamaları Konusunda Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi: Web of Science Örneği

Elif Canan ÇAVUŞOĞLU ¹, Özlem ALTINBAŞ AKKAŞ ²

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenme uygulamaları konusundaki araştırmaları bibliyometrik analiz yöntemi ile incelemeyi amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntemler: Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak yapılan analizde, son on yılda (2014-2024) bu alanda yapılan çalışmaların trend konuları, yazar ve kurum iş birlikleri, anahtar kelime kullanımları ve atıf analizleri değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmada, enteral beslenmenin yoğun bakım ünitelerinde sıkça kullanıldığı, beslenme desteğine ihtiyaç duyan hastaların sayısının arttığı ve bu konuda yapılan bilimsel üretimin yıllık büyüme oranının %1,55 olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları, enteral beslenme uygulamalarının hemşirelik bakımında önemli bir yer tuttuğunu ve bu alandaki araştırmaların daha fazla ilgi görmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Sonuç: İç hastalıkları hemşireliğinin ilgi alanlarından olan, beslenme bakımının yönetimi konusunun sadece hemşireler tarafından ilgi görmeyen bir konu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle hemşirelik araştırmalarında bu konuya daha fazla yer verilmesi ve müdahale çalışmaları planlanması önerilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik; beslenme; yoğun bakım; enteral beslenme; bibliyometrik.

Bibliometric Analysis of Research on Enteral Nutrition Practices by Intensive Care Nurses: A Web of Science Case Study

ABSTRACT

Aim: The present study aims to examine the studies on enteral nutrition practices of intensive care nurses by using bibliometric analysis method.

Material and Methods: In the analysis using data obtained from the Web of Science (WoS) database, trend topics, author and institutional collaborations, keyword usage and citation analysis of the studies conducted in this field in the last decade (2014-2024) were evaluated.

Results: In the study, it was determined that enteral nutrition is frequently used in intensive care units, the number of patients in need of nutritional support is increasing and the annual growth rate of scientific production in this field is 1.55%. The findings of the study emphasize that enteral nutrition practices have an important place in nursing care and that research in this field should receive more attention.

Conclusion: It was concluded that the management of nutritional care, which is one of the areas of interest of internal medicine nursing, is a subject that is not only of interest to nurses. Therefore, it is recommended to give more attention to this issue in nursing research and to plan intervention studies.

Keywords: Nursing; nutrition; critical care; enteral nutrition; bibliometric.

¹Düzce Üniversitesi Lisansüstü Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İç Hastalıkları Hemşireliği Programı Yüksek Lisans Öğrencisi, Düzce, Türkiye.
²Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği AD., Düzce, Türkiye.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author Elif Canan ÇAVUŞOĞLU, e-mail: ecananozer@gmail.com
Geliş Tarihi / Received: 28.08.2024, Kabul Tarihi / Accepted: 16.12.2024

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde hastaneye yatan hastaların %20 ila %50'sinde yetersiz beslenmenin mevcut olduğu yapılan çalışmalarla bildirilmektedir. Yoğun bakım ünitelerinde bu oran %50'nin üzerine çıkmaktadır (1–5). Yoğun bakımda yatan hastalarda malnütrisyon, yatış öncesi süreçlerde gelişebileceği gibi, yatış sonrasında besin alımındaki azalma, gastrointestinal sistemin işlevselliğindeki değişiklikler, katabolik süreci artıran hastalıklar, enfeksiyonlar, yutma işlevinin bozulması ve iştah değişiklikleri gibi nedenlerle de ortaya çıkabilmektedir (6).

Hastanede nütrisyonel yönetimin önemli bir parçası olan enteral beslenme, güvenli, etkili ve maliyeti düşük bir beslenme yöntemidir (7,8). Enteral beslenme, genel olarak gıdaların uygulama yoluna bakılmaksızın özel medikal amaçlar için kullanılmasıdır. Bu yöntem, bireyin günlük besin ihtiyacının tamamının ya da bir kısmının gastrointestinal sisteme verilmesiyle gerçekleştirilir (9).

Enteral beslenme kararları ve uygulamaları, doktor, hemşire ve diyetisyenden oluşan multidisipliner bir ekip tarafından yönetilmektedir (10). Yoğun bakımda yatan hastaların en az bir veya daha fazla kritik hastalık tanısı bulunmakta ve beslenme desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Yapılan çalışmalar, yoğun bakımda kalış süresinin uzamasıyla birlikte beslenme desteği ihtiyacının arttığını göstermektedir (11–13). Bu çalışmanın amacı yoğun bakımda çalışan hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları ile ilgili geçen 10 yılda hangi konulara yoğunlaştığını, trend konuları, yazar ve kurum iş birliklerini, daha çok bilgi üreten ülkeleri, yazarların seçtiği anahtar kelimeleri ve aralarındaki bağlantıları nicel veriler ile ortaya koymaktır.

Bibliyometrik analiz, akademik alanların mevcut durumunu anlamak için resmi ve niceliksel bilgi sağlayan ve trend izlemeyi kolaylaştıran bir yöntemdir. Bu yöntem, scientometrics, webmetrics, cybermetrics, altmetrics ve infometrics gibi çeşitli metrik dönem kavramlarıyla karıştırılabilir. Ancak bibliyometrik analizin temel amacı, araştırma sonuçlarının nicel bilgilerini ve ölçüm göstergelerini elde etmektir. Bu veriler araştırmacıların deneyim ve bilgilerine dayalı olarak yorumlanmalıdır (14). Bibliyometri kullanılarak ülke, yazar, üniversite ve dergi üretkenliği, güçlü ve zayıf araştırma alanları, literatür boşlukları, işbirlikçi ağlar, potansiyel fırsatlar ve araştırma sonuçlarının etkisi hakkında niceliksel sonuçlar çıkarılabilir. Ayrıca bibliyometrik analiz, sistematik bir literatür taramasının ön adımı olarak kullanılabilir. Kısıtlılıklarına rağmen bu yöntemin her türlü araştırmada ilk adım olarak kullanılabilmesi, günümüzde yaygın ilgi görmesinin nedenlerinden biridir (15).

İç hastalıkları hemşireliği alanında beslenme bakımının yönetimi ve uygulamaların standartlaşması açısından önemli ve güncel bulduğumuz bu çalışmada, yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenme uygulamaları konusunda son 10 yılda yapılan çalışmalar incelenmiştir. Literatürün güncel bir özetinin nicel veriler ve görsel ifadeler ile anlatılmasıyla konunun incelenmesi amaçlanmıştır. Bibliyometrik çalışmanın verileri Web Of Science (WoS) veri tabanından alınmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma, son on yılda Web of Science (WoS) veri tabanında yayımlanan, yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenme uygulamaları konusundaki çalışmaların bibliyometrik analiz yöntemiyle incelendiği tanımlayıcı bir çalışmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Belirlenen anahtar kelimeler ile Web Of Science (WoS) veri tabanında tarama yapılmıştır. Örneklemi ulaşılan makaleler aşağıda açıklandığı şekilde filtrelenerek ulaşılan 158 makale oluşturmuştur.

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmanın verilerine 24.06.2024 tarihinde, "Nursing" OR "critical care nursing" "Nutrition" OR "nutrition support" "Critical care" OR "intensive care units" "Enteral nutrition" anahtar sözcükleriyle "tüm alanlar" seçilerek ulaşıldı. Toplam 306 sonuç bulundu. Son 10 yıla ait verilere ulaşmak amaçlandığından 2014 yılı dahil edilerek 2024 yılına kadar yıllara göre filtreleme yapıldı. Yıllara göre en eski 2014 ve en yeni 2024 olmak üzere 28 disiplinden/ alandan makale, bildiri, kitap, kitap bölümü, tez ve editöryal yazıya ulaşıldı. Hemşirelik, yoğun bakım, tıp, sağlık hizmetleri, onkoloji, anestezi ve multidisipliner bilimler disiplinleri seçilerek filtreleme yapıldı. Seçilen disiplinler nütrisyonel yaklaşımların hemşirelik alanını etkilediği alanlar ile sınırlandırılmıştır. Toplam 166 sonuç bulundu. Bu sonuçlar doküman türüne göre filtrelenerek sadece araştırma makaleleri seçildi. Toplam 158 makale ile çalışma yapıldı.

Verilerin Analizi

Biblioshiny aracılığıyla "Main Information (Genel Bilgiler)", "Annual Scientific Production (Yıllık Bilimsel Üretim)", "WordCloud (Kelime Bulutu)", "Most Relevant Sources (En İlgili Kaynaklar)", "Most Global Cited Documents (En Çok Atıf Alan Yayınlar)", "Thematic Evolution (Tematik Evrim)" ve "Trend Topics (Trend Konular)" bölümlerinde ilgili araştırma makalelerinin analizleri yapıldı (15). Daha önce yayınlanan bibliyometrik araştırma makaleleri incelendiğinde yıllara göre yayın sayıları, yıllık büyüme oranları, tematik harita, kelime bulutu, en ilgili kaynaklar, en çok atıf alan yayınlar, ülkeler arası iş birliği ve yıllık bilimsel üretim gibi trend başlıkların incelendiği görülmüştür (14,16–18).

BULGULAR

Main Information (Genel Bilgiler)

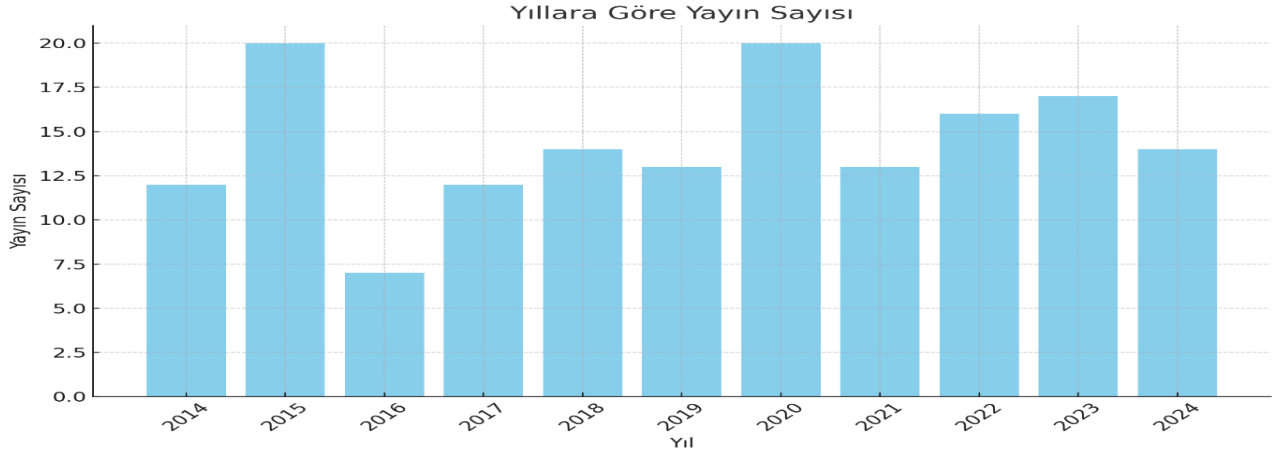
Dahil edilme kriterlerine uyan 158 makalenin bulunduğu veri setinde yapılan analiz sonucunda, 72 farklı kaynaktan yayınlanan makalelerin Biblioshiny programında yapılan analizinde yıllık büyüme oranının %1,55 olduğu, bu konuda çalışan yazar sayısının 799 olduğu, yazarların belirlediği anahtar sözcük sayısının 368 olduğu, tek yazarlı makale sayısının 11 olduğu görüldü (Tablo 1).

Yıllık Bilimsel Üretim (Annual Scientific Production)

Analizde değerlendirilen makalelerin yayın yılları incelendiğinde en çok 2015 ve 2020 yılında (n=20) yayın yapıldığı, en az yayının ise 2016 yılında (n=7) yapıldığı görüldü. Zaman dilimine göre 2014 yılından 2024 yılına kadar yapılan yayınların grafik gösterimi Şekil 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Veriler ile ilgili genel bilgiler

Kategori	Değer
Yazarlar	799
Kaynaklar (Dergi, kitap vb)	72
Doküman başına ortak yazar	5,66
Referanslar	4952
Anahtar kelimeler	416
Makalelerin ortalama yaşı	4,79
Yazarların anahtar kelimeleri	368
Makale; erken erişim	3
İnceleme	27
Zaman dilimi	2014-2024
Uluslararası ortak yazar yüzdesi	20,25
Belgeler	158
Makale	128
Doküman başına ortalama atıf	11,41
Tek yazarlı belge sayısı	11
Yıllık büyüme oranı	1,55

Şekil 1. Yıllara göre yayın sayısı

Kelime Bulutu (WordCloud)

Analiz edilen makalelerde yazarların en sık kullandıkları anahtar kelimeler incelendiğinde, ilk sırada gelen 20 kelimenin grafik gösterimi Şekil 2’de verilmiştir.

Sık kullanılan anahtar kelimelerin analizinde üç yüz, yüz ve elli kelime seçilerek yapılan araştırmada en uygun ve anlaşılır görsel ifadenin 50 kelime ile sağlandığı görüldü. Yazarlar tarafından en sık kullanılan 50 anahtar kelimenin ise Biblioshiny programında oluşturulan kelime bulutu Şekil 3’te verilmiştir (15). Görüldüğü üzere "enteral nutrition" anahtar kelimesi ilk sırada olmak üzere yazarlar tarafından en sık kullanılan anahtar kelimeler "nutrition, critical care, intensive care, critical care nursing" gibi kelimeler olmuştur.

En İlgili Kaynaklar (Most Relevant Sources)

Yoğun bakımda çalışan hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları ile ilgilenen ve belirlediğimiz anahtar sözcükler ile makale yayınlayan dergilerin sıralaması Şekil 4’te görülmektedir. Birinci sırada (n=18) "Nursing in Critical Care" dergisinin olduğu ikinci sırada ise (n=12) "Intensive and Critical Care Nursing" dergisinin geldiği analiz edildi. Üçüncü sırayı ise (n=10) "Critical Care Nurse" ve "Pediatric Critical Care Medicine" dergilerinin

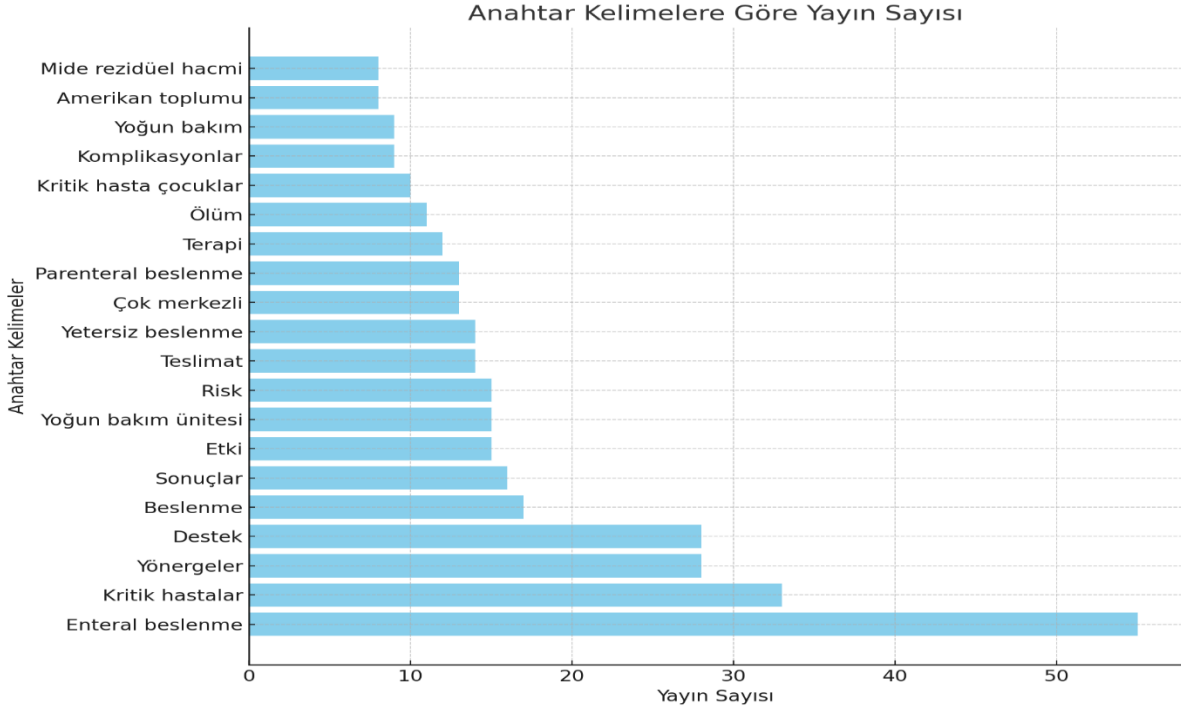
paylaştığı görüldü.

WOS veri tabanından elde ettiğimiz veri setinde ise yoğun bakımda çalışan hemşirelerin enteral beslenme uygulamaları ile ilgilenen ve en çok makale yayınlayan dergilerin sıralaması incelendiğinde (n=558) "The Journal of Parenteral and Enteral Nutrition" dergisinin 1.sırada olduğu, ikinci sırayı (n=410) "Critical Care Medicine" dergisinin aldığı, üçüncü sırada ise (n=339) "Clinical Nutrition" dergisinin olduğu belirlendi (Şekil 5).

En Çok Atıf Alan Yayınlar (Most Global Cited Documents)

Küresel olarak en çok atıf alan yayınlar incelendiğinde (Şekil 6), 136 kez atıf alan "Pediatric Critical Care Medicine" dergisinde yayınlanan makalenin ilk sırada yer aldığı görüldü (19). İkinci sırada "Cochrane Database of Systematic Reviews" veri tabanında Alkhawaja ve ark. Makalesinin olduğu (20), üçüncü sırada ise "The Lancet" dergisinde yayınlanan uluslar arası, çok merkezli randomize kontrollü bir çalışmanın yer aldığı görüldü (21). WOS veri tabanından elde ettiğimiz veri setine göre en çok atıf alan yayınların sıralaması Şekil 7’de verilmiştir. Birinci ve ikinci sırada yer alan makalelerin "Nursing Critical Care" dergisinde, üçüncü sırada ki makalenin ise

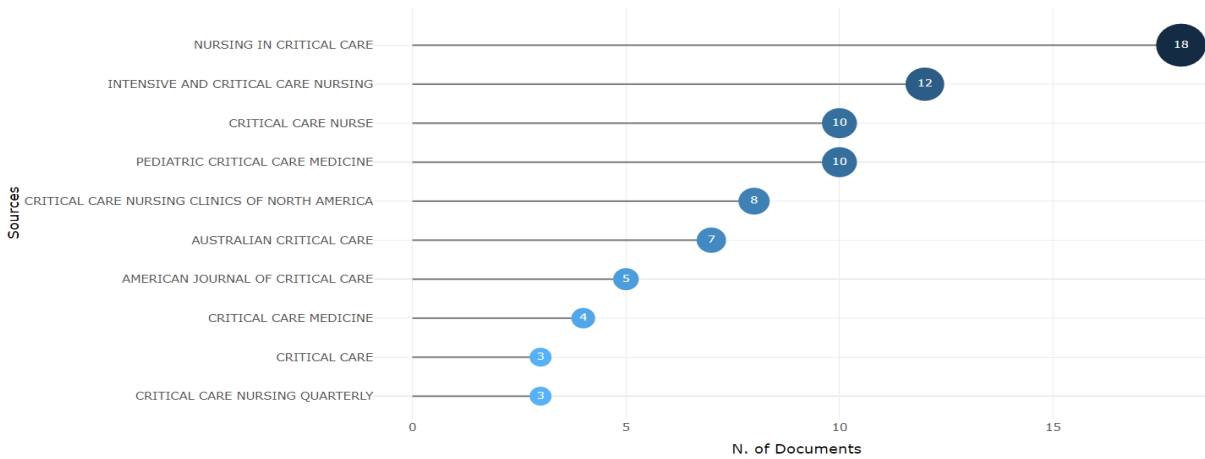
"Australian Critical Care" dergisinde yayınlandığı görüldü (22-24).

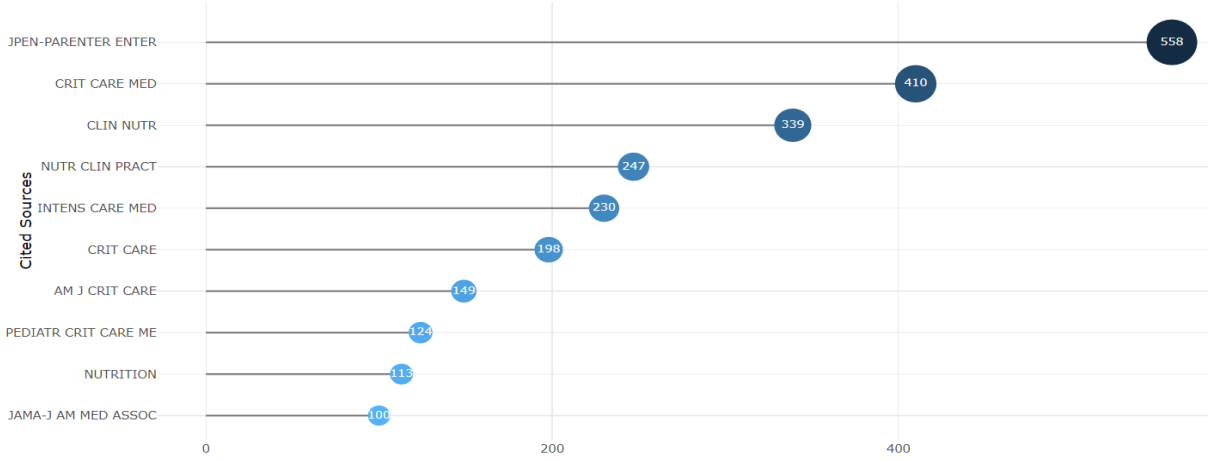
Şekil 2. Anahtar kelimelere göre yayın sayısı

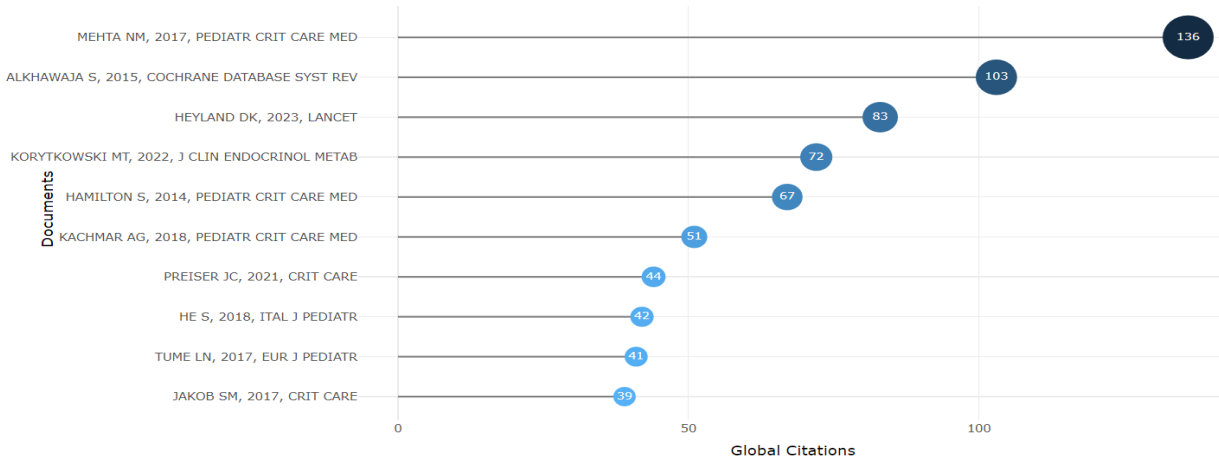
Şekil 3. Kelime bulutu

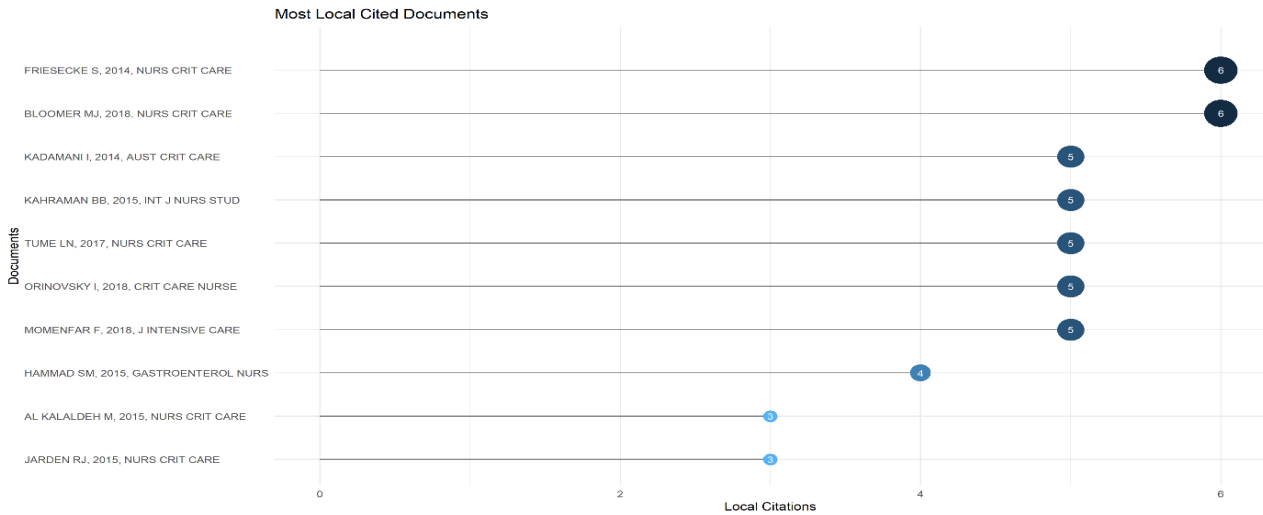
Şekil 4. En ilgili kaynaklar

Şekil 5. En çok makale yayınlayan dergiler

Şekil 6. Küresel olarak en çok atf alan yayımlar

Şekil 7. WOS veri tabanında en çok atf alan yayımlar

Tematik harita (Thematic Map)

Tematik haritanın incelemesi merkezi çizgiye yakınlık ve öncü, gelişmekte olan veya gerileyen, ana ve niş temalar şeklinde yapıldı. Yazarların anahtar kelime tercihlerine göre tematik harita incelendiğinde merkezi çizgiye yakın olan temaların hemşire eğitimi, abdominal masaj, ventilatör ilişkili pnömoni kavramlarının ön plana çıktığı

görüldü. Sağ üst kadranda yer alan öncü temalar incelendiğinde yoğun bakım hemşireliği, kritik bakım, kritik hasta, hemşirelik bakımı, beslenme, sonuçlar, klinik kılavuzlar gibi kavramların öne çıktığı görüldü. Bu kavramların tamamının hemşirelik bakımı ve sonuçları ile ilişkili kavramlar olduğu değerlendirildi. Sol alt kadranda

ise fazla kullanılmayan geçmişteki önemini korumayan veya gelişmekte olan kavramların yer aldığı görüldü. Bu bölümde şu an için önemini korumayan gastrik hacim kavramının yer aldığı belirlendi. Sağ alt kadranda ise analiz edilen konunun ana temasını oluşturan önemini yitirmeyen kavramlar olan enteral beslenme, mortalite, beslenme desteği, kritik hasta, kritik hasta yönetimi, yoğun bakım ünitesi gibi kelimelerin yer aldığı görüldü. Sol üst kadranda yer alan niş temalara bakıldığında beslenme intoleransı, pediatrik yoğun bakım, pediatrik beslenme, konstipasyon ve diyare kavramlarının yer aldığı görüldü. Tam çizgi üzerinde beslenme intoleransı ile aynı anlamda kullanılabilen enteral beslenme intoleransı kavramının yer aldığı görüldü. Ayrıca tematik haritadaki dairelerin büyüklüğü konunun ele alınma sıklığı ile doğru orantılı olarak büyümektedir (Şekil 8).

Trend Konular (Trend Topics)

Yazarların anahtar kelime tercihlerine göre filtrelenen ve alanın öne çıkan trend anahtar sözcüklerinin incelendiği bu

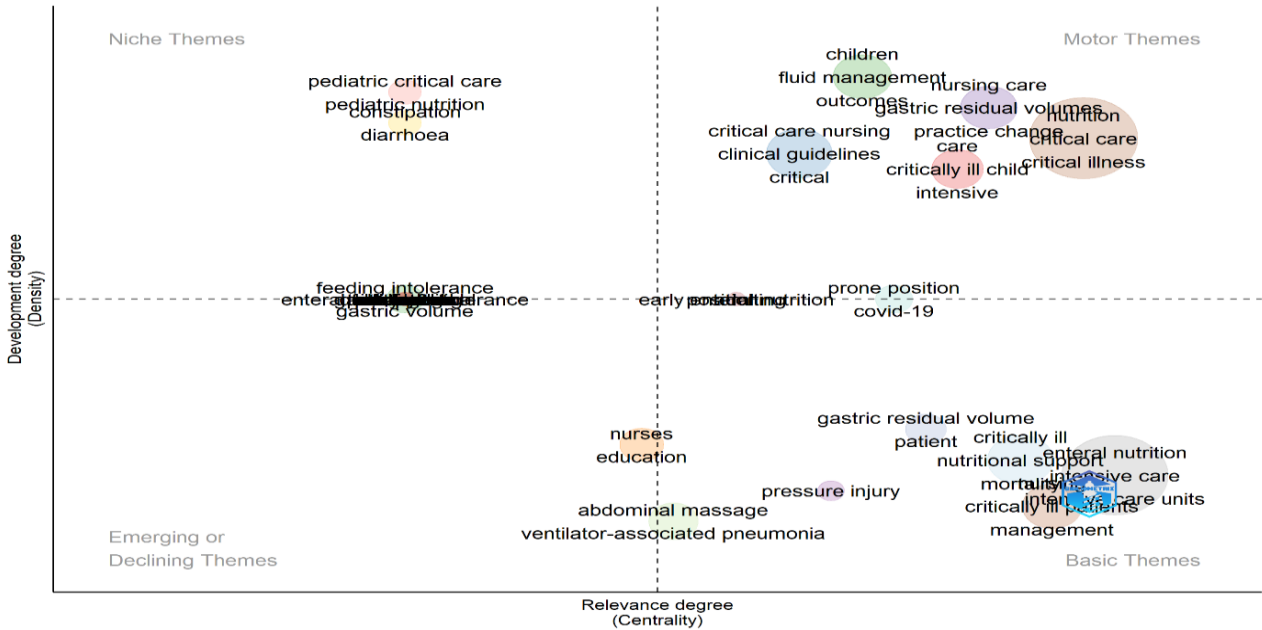
bölümde enteral beslenme, kritik bakım ve kritik hasta, yoğun bakım gibi kavramların yerini koruduğu hemşire anahtar sözcüğünün ise 2018 yılından itibaren kullanımının arttığı belirlendi. İncelenen 10 yıllık süreçte hiçbir anahtar kelimenin aynı oranda kullanımının devam etmediği görüldü. Doğrusal çizgiler üzerinde yer alan noktaların büyüklüğü ise terimlerin kullanım sıklığı ile doğru orantılı olarak büyümektedir (Şekil 9).

Birlikte Atıf Alan Çalışmalar (Co-citation Network)

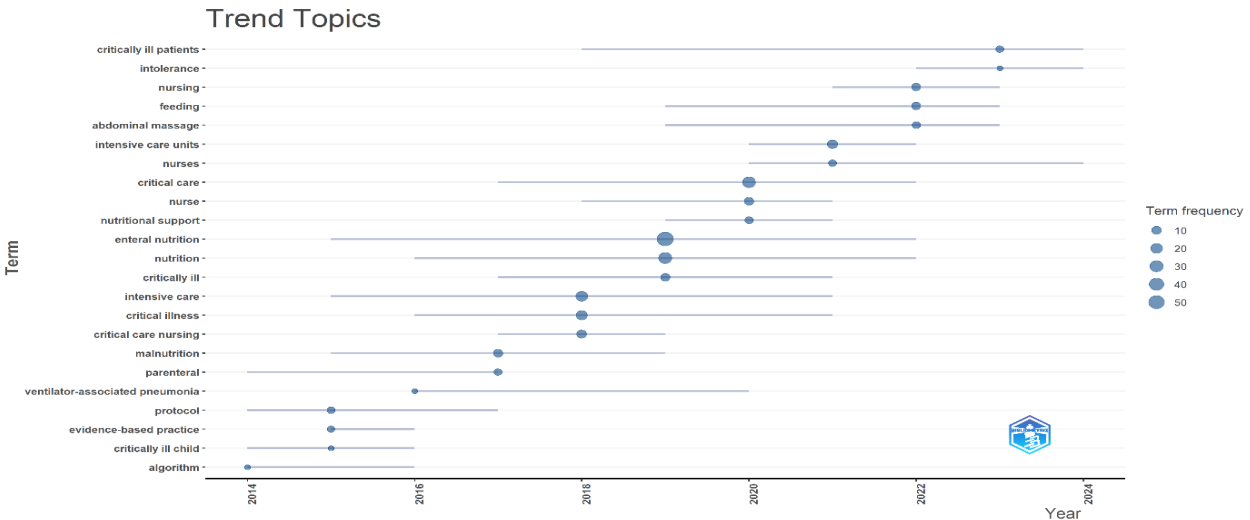
Birlikte atıf alan çalışmaların üç grupta toplandığı ve grupların kendi içinde atıf verme oranı yüksek olsa bile global olarak atıf ağının aktif olduğu görüldü (Şekil 10).

İş Birliği Ağı (Collaboration Network)

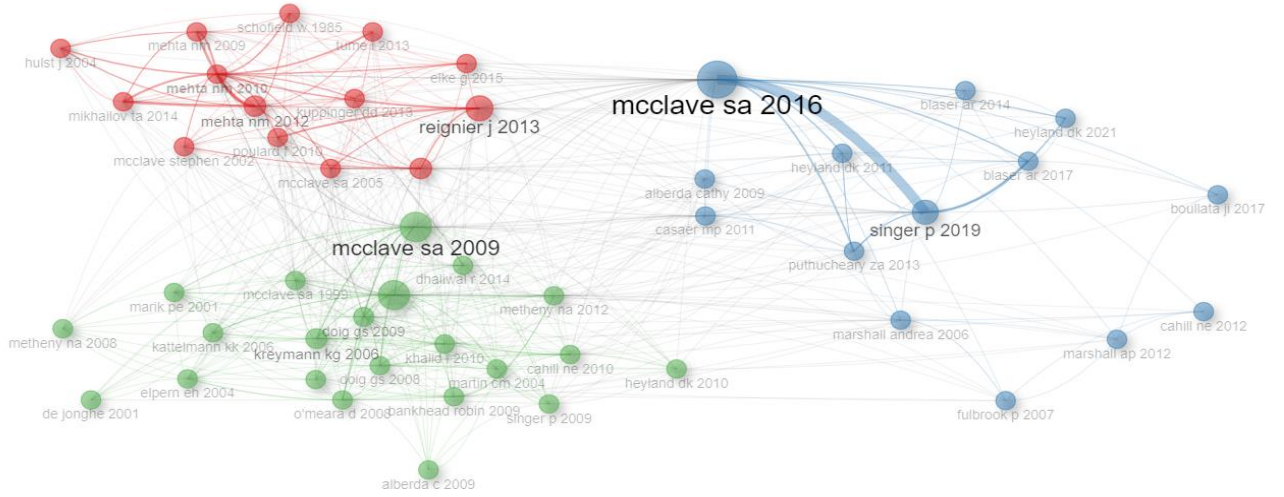
En çok yayın üreten ülkeler ve aralarındaki iş birliği ağını gösteren grafik Şekil 11’de verilmiştir. Buna göre Amerika ilk sırada yer alırken İngiltere ikinci sırada Çin ve Fransa ise üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye’nin ise iş birliği yaptığı ülkelerin başında Kıbrıs gelmektedir.

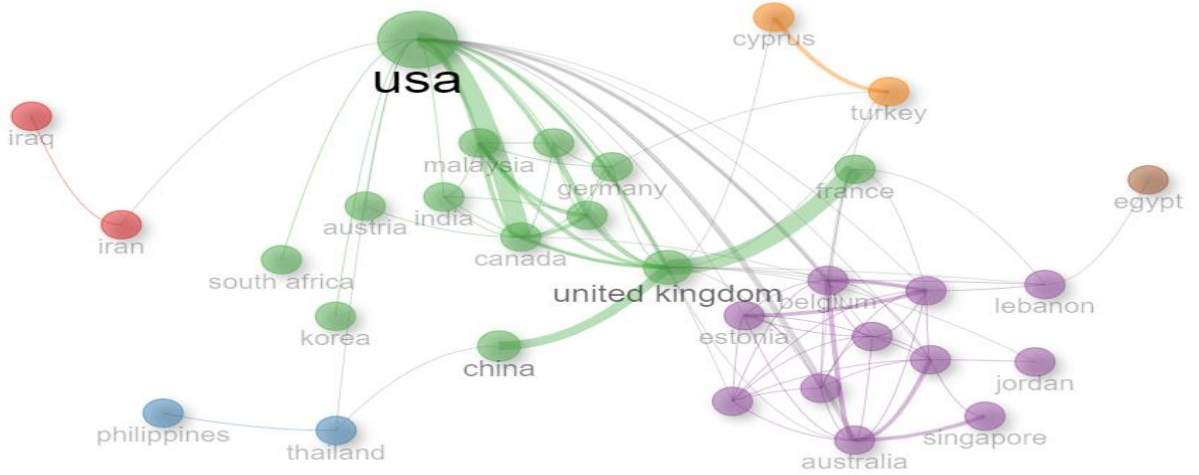
Şekil 8. Tematik harita

Şekil 9. Trend konular

Şekil 10. Birlikte atıf alan çalışmalar

Şekil 11. Ülkeler arası iş birliği ağı

TARTIŞMA

Yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenme uygulamaları konusunda bibliyometrik analiz yöntemi ile literatürün genel özeti oluşturuldu. Elde edilen veriler ile analiz edilen bulgular sunuldu. 2014- 2024 yılları arasında yıllık bilimsel üretimin (n=7) ile en az 2016 yılında olduğu en çok ise (n=20) ile 2015 ve 2020 yıllarında yayımlandığı belirlendi. 2024 yılı için ise (n=14) ile devam ediyor olduğundan yayın sayısının artacağı düşünülebilir. Fakat son on yıl içinde yıllık büyüme oranının %1,55 olduğu ve konunun her zaman gündemde olmasına karşın özellikle hemşirelik disiplinleri tarafından yeterince ilgi görmediği belirlendi. Ülkemizde uygulanmakta olan politikalara bakıldığında; Sağlık Bakanlığı'nın 2011 yılında yayınladığı Hemşirelik yönetmeliğinde Değişik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te Yoğun Bakım Hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında "Hastaların beslenme gereksinimlerini belirler (enteral ve parenteral beslenme), gereksinimlerine göre hemşirelik bakımını planlar ve uygular; beslenmede kullanılan cihazların sterilizasyonunun devamlılığını sağlar" şeklinde enteral beslenme uygulamalarındaki yetki ve

sorumluluğu açıkça belirtilmektedir (25). Yapılan bir çalışmada hemşirenin önemli görevlerinden birinin enteral beslenmenin kesilmesine neden olan faktörlerin ve enteral beslenmenin yol açtığı komplikasyonların farkında olmak ve komplikasyonları önlemeye yönelik hemşirelik uygulamalarını planlamak olduğu sonucu bulunmuştur (26). Hemşirelik pratiğinde enteral beslenme uygulamalarının planlanması, komplikasyonların yönetilmesi, bakım standartlarının oluşturulması ve beslenme ve enerji alımının sürdürülmesi ile ilgili yapılmış çalışmalar literatürde bulunmaktadır (27-31). Yapılan analiz sonuçlarına göre yazarların tercih ettiği toplam anahtar kelime sayısının 368 olduğu belirlendi. Anahtar kelimeler incelendiğinde analiz edilen veri setinde en çok kullanılanın (n=57) "enteral nutrition (enteral beslenme)" kelimesiydi. Dergiye göre yayın sayıları incelendiğinde "Nursing in Critical Care" dergisinde 11 makale, "Pediatric Critical Care Medicine" dergisinde 7 makale, "Intensive and Critical Care Nursing" dergisinde ise 6 makale olduğu belirlendi. Bu üç derginin atıf raporları incelendiğinde birinci ve üçüncü derginin

katgorilerinin "Nursing" olduğu, "Nursing in Critical Care" dergisinin SCI-E Q1, "Intensive and Critical Care Nursing" dergisinin SCI-E Q1 ve ikinci sıradaki "Pediatric Critical Care Medicine" dergisinin SCI-E tıp disiplini dergisi olduğu görüldü. Makalelerin 80 tanesinin hemşirelik dergilerinde yayımlandığı geri kalan 78 makalenin ise farklı disiplinlerin dergilerinde yer aldığı görüldü. İncelenen veri setinde Türkiye'den 11 makalenin olduğu bunlardan birinin 2024 yılında (32), dördünün ise 2023 yılında yapıldığı görüldü (33-36). Türkiye'den en yüksek global atıf alan makalenin ise 2015 yılında Kahraman ve ark. tarafından yayımlandığı görüldü (37). Ülkeler arası iş birliği ağları incelendiğinde Amerika'nın ilk sırada geldiği görüldü. Bu durumun American Society for Parenteral and Enteral Nutrition (ASPEN)'in, hastaların yüksek kalitede beslenme bakımı almasını sağlamak için kamu politikası ve savunuculuğuna odaklanması ile ilgili olduğu düşünülebilir. İkinci sırada gelen İngiltere'nin ise British Association for Parenteral and Enteral Nutrition (BAPEN), derneğinin olduğunu ve 1992 yılında kurulduğunu belirtmeliyiz. BAPEN, malnütrisyona önlenmesi ve tedavisi için çalışan multidisipliner bir dernektir. Son olarak Avrupa ülkelerinin tamamına yakınının rehber aldığı bir diğer derneğin European Society for Clinical Nutrition and Metabolism (ESPEN) olduğunu ve amacının beslenme ve metabolizma alanında eğitim ve araştırmaları teşvik etmek, multidisipliner iş birliklerini artırmak ve klinik uygulamaları geliştirmek olduğunu söyleyebiliriz. Bu üç derneğin ortak yönü hastanede yetersiz beslenme ile mücadeleyi önlemek ve sahip olduğu imkanlar ile sağlık profesyonellerinin yaşam boyu öğrenme olanaklarını artırarak sürekli eğitim faaliyetlerini desteklemesi ve yayın organları vasıtasıyla bu birikimi ortaya koymasındır.

SONUÇ

Bu çalışmada yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenme uygulamaları konusunda yapılan araştırma makaleleri, bibliometrik analiz yöntemiyle incelenmiş olup genel bilgiler, yıllık bilimsel üretim, kelime bulutu, en ilgili kaynaklar, en çok atıf alan yayınlar, tematik evrim, trend konular ve iş birliği ağı bölümlerinde bilgiler sunulmuştur. WoS veri tabanından elde edilen verilerin Biblioshiny programında (15) analiz edilmesiyle gerçekleşen çalışmanın verileri 2014- 2024 yılları arasında kapsamaktadır. Yapılan analize göre yoğun bakım hemşirelerinin enteral beslenme uygulamalarını inceleyen araştırma makalelerinin sayısının ortalama bir artış ile devam ettiği, yıllık büyüme oranının düşük olduğu, multidisipliner olarak diğer alanlardan etkilendiği, sadece hemşirelik dergilerinde değil diğer tıp dergilerinde de yayımlandığı, bu araştırmaları sadece hemşire araştırmacıların değil tıp disiplini araştırmacılarının da yaptığı görülmüştür. Araştırılmayı bekleyen konular arasında tematik harita bölümünde niş temalar şeklinde ifade edilen pediatrik kritik bakım, pediatrik beslenme, diyare ve konstipasyon gibi kavramların olduğu, öncü temaların ise hemşirelik bakımı, bakım, kritik hasta, kritik hasta yönetimi ve beslenme gibi kavramlar olduğu görülmüştür. İç hastalıkları hemşireliğinin ilgi alanlarından olan, beslenme bakımının yönetimi konusunun sadece hemşireler tarafından ilgi görmeyen bir konu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle hemşirelik

araştırmalarında bu konuya daha fazla yer verilmesi ve müdahale çalışmaları planlanması önerilir.

Sadece Web of Science Core Collection' da listelenen çalışmaların analiz kapsamına alınması ve diğer dizinlerin ve başkaca kaynakların dışarıda bırakılması çalışmanın en önemli sınırlılığıdır.

Yazarların Katkıları: Fikir/Kavram: E.C.Ç., Ö.A.A.; Tasarım: E.C.Ç., Ö.A.A.; Veri Toplama ve/veya İşleme: E.C.Ç., Ö.A.A.; Analiz ve/veya Yorum: E.C.Ç., Ö.A.A.; Literatür Taraması: E.C.Ç., Ö.A.A.; Makale Yazımı: E.C.Ç., Ö.A.A.; Eleştirel İnceleme: E.C.Ç., Ö.A.A.

KAYNAKLAR

1. Kang MC, Kim JH, Ryu SW, Moon JY, Park JH, Park JK, et al. Prevalence of malnutrition in hospitalized patients: A multicenter cross-sectional study. *J Korean Med Sci.* 2018; 33(2): 1-10.
2. Kuyumcu M, Yeşil Y, Oztürk Z, Halil M, Ulger Z, Yavuz B, et al. Challenges in nutritional evaluation of hospitalized elderly; Always with mini-nutritional assessment? *Eur Geriatr Med.* 2013; 4(4): 231-6.
3. Skipper A. Enteral ve Parenteral Nutrisyon Diyetisyen El Kitabı. Besler T, İnanç N, editörler. İstanbul: Üsküdar Yayınevi; 2014.
4. Sabotka L. Klinik Nutrisyonun Temelleri. 4. baskı. Gündoğdu H, çev., editör. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi; 2017.
5. Wischmeyer PE. The evolution of nutrition in critical care: How much, how soon? *Crit Care.* 2013; 17(Suppl 1): 1-8.
6. Al-Jalil T, Gray G, Rasouli M, Hoseini-Azizi T, Hajezi SS. Auditing of enteral nutrition nursing care in critical care patients. *ResearchgateNet.* 2019; 6(1): 18-25.
7. Cederholm T, Barazzoni R, Austin P, Ballmer P, Biolo G, Bischoff SC, et al. ESPEN guidelines on definitions and terminology of clinical nutrition. *Clin Nutr.* 2017; 36: 49-64.
8. Zanetti M. Erişkinlerde Oral ve Enteral Nutrisyona Yaklaşım. İstanbul: Medikal Yayınevi; 2012.
9. Gramlich L, Hurt RT, Jin J, Mundi MS. Home enteral nutrition: Towards a standard of care. *Nutrients.* 2018; 10(8): 1-11.
10. Heineck I, Bueno D, Heydrich J. Study on the use of drugs in patients with enteral feeding tubes. *Pharm World Sci.* 2009; 31(2): 145-8.
11. Bilgili B, Haliloğlu M, Sayan İ, Cinel İ. Association of energy adequacy with 28-day mortality in mechanically ventilated critically ill. *Turkish J Intensive Care.* 2019; 17(1): 38-43.
12. Coruja MK, Cobalchini Y, Wentzel C. Nutrition risk screening in intensive care units: Agreement between NUTRIC and NRS 2002 tools. *Clin Nutr.* 2020; 35(3): 1-8.
13. Wang L, Wang Y, Li HX, Zhang R-p, Chang L, Zeng J, et al. Optimizing enteral nutrition delivery by implementing volume-based feeding protocol for critically ill patients: An updated meta-analysis and systematic review. *Crit Care.* 2023;27(1):1-14.
14. Dirik D, Eryılmaz İ, Erhan T. Post-truth kavramı üzerine yapılan çalışmaların VOSviewer ile bibliyometrik analizi. *Sos Mucit Acad Rev.* 2023; 4(2): 164-88.

15. Aria M, Cuccurullo C. bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *J Informetr.* 2017; 11(4): 959-75.
16. Zhu R, Liu M, Su Y, Duan Z. A bibliometric analysis of publication of funded studies in nursing research from Web of Science, 2008–2018. *J Adv Nurs.* 2021; 77(1): 176-88.
17. Su W. Bibliometric analysis of core competencies associated nursing management publications. *Int J Nurs Stud.* 2022; 28(3): 2869-80.
18. Aykut Z, Yavuz van Giersbergen M. Alarm yorgunluğu konusunda yapılan araştırmaların bibliyometrik analizi: Web of Science örneği. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg.* 2022; 26(3): 111-8.
19. Mehta NM, Skillman HE, Irving SY, Coss-Bu JA, Vermilyea S, Farrington EA, et al. Guidelines for the provision and assessment of nutrition support therapy in the pediatric critically ill patient: Society of Critical Care Medicine and American Society for Parenteral and Enteral Nutrition. *Pediatr Crit Care Med.* 2017; 18(7): 675-715.
20. Alkhawaja S, Martin C, Butler RJ, Gwady-Sridhar F. Post-pyloric versus gastric tube feeding for preventing pneumonia and improving nutritional outcomes in critically ill adults. *Cochrane Database Syst Rev.* 2015; 2018(12): 1-6.
21. Heyland DK, Patel J, Compher C, Rice TW, Bear DE, Lee ZY, et al. The effect of higher protein dosing in critically ill patients with high nutritional risk (EFFORT Protein): An international, multicentre, pragmatic, registry-based randomised trial. *Lancet.* 2023; 401(10376): 568-76.
22. Friesecke S, Schwabe A, Stecher S, Abel P. Improvement of enteral nutrition in intensive care unit patients by a nurse-driven feeding protocol. *Nurs Crit Care.* 2014; 19(4): 204-10.
23. Bloomer MJ, Clarke AB, Morphet J. Nurses' prioritization of enteral nutrition in intensive care units: A national survey. *Nurs Crit Care.* 2018; 23(3): 152-8.
24. Kadamani I, Itani M, Zahran E, Taha N. Incidence of aspiration and gastrointestinal complications in critically ill patients using continuous versus bolus infusion of enteral nutrition: A pseudo-randomised controlled trial. *Aust Crit Care.* 2014; 27(4): 188-93.
25. Resmî Gazete. Hemşirelik Yönetmeliği. Ankara: T.C. Başbakanlık; 2010.
26. Demiray A, Kuzyaka İ, Açıl A, İlaslan N. Enteral beslenen yoğun bakım hastalarının beslenme süreci ve gelişebilecek komplikasyonlar açısından değerlendirilmesi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg.* 2020; 10(3): 289-96.
27. Akcay K, Suluhan D, Kesik G, Uzunoglu K, Kartal E, Sahna A. Nursing practices in enteral nutrition. *Clin Sci Nutr.* 2020; 2(1): 1-14.
28. Kahveci G, Çelik S. Perkütan endoskopik gastrostomi tüpü ile beslenen hastanın hazırlığı, takibi ve taburculuk eğitimi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg.* 2020; 24(1): 22-31.
29. Boeykens K, Duysburgh I, Verlinden W. Prevention and management of minor complications in percutaneous endoscopic gastrostomy. *BMJ Open Gastroenterol.* 2022; 9(1): 1-7.
30. Çömlekçi N, Can G. Onkoloji hastalarında beslenme sorunlarının yönetimi ve hemşirenin rolü. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilim Derg.* 2021; 15(15): 681-91.
31. Bıçak Ayık D, Enç N. Yoğun bakım hastalarında enteral beslenme. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg.* 2019; 23(2): 114-22.
32. Turan M, Cengiz Z. The effect of abdominal massage and in-bed ROM exercise on gastrointestinal complications and comfort in intensive care unit patients receiving enteral nutrition: A randomized controlled trial. *Japan J Nurs Sci.* 2024; 12602: 1-8.
33. Gunes NEO, Cetinkaya S. Assessment the knowledge, care, and experiences of neonatal nurses about enteral nutrition. *Medicine.* 2023; 102(21): e31081.
34. Sancar B, Surmeli Y, Dogan AB, Ozcanarlan F. Nurses' knowledge and practice of nasogastric tube placement: A descriptive research study. *Gastroenterol Nurs.* 2023; 46(1): 47-53.
35. Unal Aslan KS. Examining the nutrition, oral mucositis, and gastrointestinal system symptoms of intensive care units patients receiving enteral and parenteral nutrition. *Turkish J Gastroenterol.* 2023; 34(8): 813-21.
36. Eskici İlgin V, Özer N. The effect of abdominal massage on discharge and ventilator-associated pneumonia in enterally fed patients connected to mechanical ventilation. *Dimens Crit Care Nurs.* 2023; 42(2): 104-14.
37. Kahraman BB, Ozdemir L. The impact of abdominal massage administered to intubated and enterally fed patients on the development of ventilator-associated pneumonia: A randomized controlled study. *Int J Nurs Stud.* 2015; 52(2): 519-24.